

Malmö
University
Electronic
Publishing

This is an electronic version of a text published in
Svensk idrott

Citation for the published paper:

Tomas Peterson
Är idrottsrörelsen till bara för vissa?
2002, issue 11: pp 8-9

URL: <http://hdl.handle.net/2043/10858>

Access to the published version may
require subscription.

Published with permission from:
Sveriges riksidrottsförbund

Den svenska idrottsmodellen är i internationell jämförelse unik i sin tillgänglighet, vilket framstår som avgörande för om idrottsrörelsen är till för alla eller bara för vissa.

● Denna tillgänglighet bygger på ett omfattande samhälleligt stöd, både materiellt och ideologiskt, en demokratisk uppbyggd folkrörelseform och ett starkt folkligt stöd. Så tillvida finns det en god grund för att uppnå målsättningen att alla som vill, oavsett ras, religion, ålder, kön, nationalitet samt fysiska och psykiska förutsättningar, skall kunna delta i verksamheten. Hur det sedan förhåller sig i praktiken avgörs i stor utsträckning av hur verksamheten utformas utifrån de två uppdrag som enligt min mening är vägledande för arbetet.

Det ena uppdraget är samhällets, och kan sammanfattas som demokratisk fostran, eller, som jag vill kalla det, föreningsfostran. Utgångspunkten är att ta hand om alla som söker sig till verksamheten och låta var och en utvecklas enligt sina egna förutsättningar.

Det andra uppdraget är idrottens eget, som förutom att lära ut grenspecifika färdigheter handlar om att lära sig att handskas med tävlandet: att vinna och att förlora, att följa reglerna, att göra en satsning för att uppnå sina mål. Kombinationen av *föreningsfostran* och *tävlingsfostran* sätter en stark prägel på all idrottsverksamhet. Föreningsfostran står för den medborgarfostran som deltagande i föreningslivet antas leda till; tävlingsfostran för de mått och steg som antas skapa de bästa idrottutövarena.

Båda aspekterna skall finnas med i verksamheten, men i praktiken upplever många idrottsföreningar det svårt att förena dessa på ett enkelt och självklart sätt. Föreningsfostran måste, liksom i andra socialisationsmiljöer, handskas med barn och ungdomar som växer och förändras, fysiskt, psykiskt och socialt; hur gruppdynamiken, på träning och i tävling, utvecklar ansvarstagande och initiativförmåga. Hur vuxna som ledare förhåller sig och konsekvenserna av det – vilka som slutar och vilka som fortsätter; vilka som blir bättre än andra; vilka ambitioner, drömmar och kunskaper ungdomarna har och får.

FOTO: JAN CHRISTER PERSSON

Tävlingsfostran strävar ut sin natur mot selektering, rangordning och elitisering. Många blir nummer 15.

Tävlingsfostran strävar till sin natur mot selektering, rangordning och elitisering bland deltagarna utifrån kortsiktiga perspektiv. Både anrikning och utslagning utvecklas genom tävlingsfostran.

Svårt att förena föreningsfostran och tävlingsfostran

Trots försäkringar, både från samhället och idrotten, om att dessa båda uppdrag harmonierar med varandra – annorlunda uttryckt att bredd och elit utan (stora) problem kan samsas

inom samma verksamhet - menar jag att idrotten som uppfostringsmiljö karakteriseras av ett konfliktfyllt förhållande mellan föreningsfostran och tävlingsfostran. Idrottens egen logik tenderar att driva fram en betoning av tävlingsfostran, samtidigt som samhällets intresse av att stödja idrotten som folkrörelse utgår ifrån att idrotten engagerar barn och ungdom på ett meningsfullt sätt.

Vad finns det utifrån ett sådant synsätt för hot mot en idrott för alla? Att skära ned på eller frysa statliga, landstings- och kommunala bidrag till idrotten, vilket generellt har skett under det senaste årtiondet, slår, liksom på andra samhällsområden, mot bestämda grupper i samhället.

Hur öppen är idrotten idag för en ensamstående, arbetslös flerbarnsmamma av utländsk härkomst?

När idrotten får ta mer av sina kostnader själv påverkar detta verksamheten både direkt, genom att minska de materiella förutsättningarna för ett allmänt tillträde till verksamheten, och indirekt genom att förstärka tendenser inom idrottsverksamheten som går åt samma håll. Här tänker jag inte minst på inslag av kommersialisering och elitisering av barn- och ungdomsidrotten. Det kommersiella intresset för idrotten riktar sig i första hand mot elitverksamheten och gynnar vissa specialidrottsförbund före andra liksom

elitföreningar gynnas framför breddföreningar. Även om det endast är de översta lagren av svensk idrott som är kommersialiserade idag (och förmodligen även imorgon), så sipprar bytesvärdesrelationerna ner i resten av verksamheten och påverkar dess sociala relationer.

I den utsträckning som kommersialism och professionalisering möjliggör för idrottsutövare med intresse och läggning för ett yrke att utöva det på heltid och med bra lön, är detta knappast något att moralisera över. Inte heller förstörs idrottsutövningen av att man är utklädd till reklampelare eller att arenan är fylld av reklam. Men å andra sidan kan tävlingshets, selekteringsiver och utslagning allt längre ned i åldrarna till en betydande del förklaras av kopplingen till den kommersiella elitidrotten.

Tävlingsmomentet är det centrala i idrotten, och det är förmodligen också fascinationen över att få tävla och mäta sig med varandra som drar en så stor andel barn och ungdomar till den organiserade idrotten. Det är inte tävlandet i sig som skapar problematiska idrottsmiljöer. Men när vuxna glömmer att ungdomsverksamhet skall utgå ifrån ungdomarnas behov, och när idrottsföreningar kan bli rika på att sälja omyndiga ungdomsspelare eller bli hyllade för att man erövrar många ungdomsmedaljer, leder detta alltför ofta till att ungdomsverksamheten påverkas av ett rangordnings- och selektionstänkande som är problematiskt både med tanke på tävlingsfostran och föreningsfostran.

Jag menar att en verksamhet som bäst uppfyller de uppdrag som ges av samhället och idrotten självt, och därigenom garanterar att idrotten är till för alla, har både yttre och inre förutsättningar. Samhället måste garantera tillgängligheten via ett omfattande materiellt stöd. Idrotten måste bygga verksamheten utifrån ett antal enkla och i grunden självklara principer: att så många som möjligt skall vara med så länge som möjligt, att var och en skall utvecklas efter sin egna förutsättningar och i sin utveckling endast jämföras med sig själv samt att alla ges en bra idrottslig utbildning.

Tomas Peterson, nyutnämnd professor i idrottsvetenskap, Malmö högskola

FOTO: BILDSTRÅN

Det är idrotten i sig som ska skapa drag på läktaren, inte alkoholen.

Vilket drag vill vi ha?

Magnus Wislander vill ha starkölsservering på handbollsläktarna för att få mer drag under matcherna. Förslaget får stöd av ett antal elitserieföreningar.

● Det är inte särskilt välbetänkt. I en situation när vi i Sverige dricker mer alkohol än vi gjort de senaste hundra åren, när antalet utskänkningsställen är fler än någonsin, när var tredje ungdom tar sin första fylla vid 13-14 års ålder och ungdomsfylleriet över huvud taget förmodligen är värre än någonsin, måste diskussionen snarare handla om hur vi ska begränsa ungdomars tillgång till alkohol än motsatsen.

Det måste vara möjligt för oss som vuxna att klara oss utan alkohol de få timmar en handbollsmatch varar.

Idrottsrörelsen är i hög grad en barn- och ungdomsrörelse. Vi har ansvar för våra barn och ungdomar och vill naturligtvis också att de ska komma som publik till våra arenor. Därför bör

arenorna hållas alkoholfria. Detta slogs också fast i ett för hela idrottsrörelsen gemensamt beslut på RF-stämman 1999.

Vi vet dessutom att det finns ett klart samband mellan alkohol och våld. Trots sammarens beklagliga dödsfall har vi totalt sett lyckats ganska väl med att få bort supporterväldet från arenorna. Alkoholutskänkning skulle knappast underlätta det arbetet!

Idrottsrörelsen är ingen nykterhetsrörelse, men vi har som landets största barn- och ungdomsrörelse ett stort samhällsansvar. Därför arbetar vi aktivt, bland annat genom det landsomfattande projektet Attityd, för att skapa alkoholfria idrottsmiljöer och senarelägga ungdomars alkoholdebut.

Det måste vara möjligt för oss som vuxna att klara oss utan alkohol de få timmar en handbollsmatch varar. Självklart vill vi ha drag på läktaren, men det draget måste komma från idrotten själv, inte från alkoholen.

Ann-Katrin Olsson, riksidrottsstyrelsen. (Texten har tidigare publicerats i Aftonbladet.)

Museet till Malmö

● Jag läste med intresse Owe Fröbergs inlägg (SI nr 10, 2002) om Riksidrottsmuseets eventuella förläggning till den gamla anrika Isladan i Stockholm.

Varför inte lägga riksidrottens eget museum till ett museum som bevisligen har fungerat bra, som bevisligen fungerar bra och som kommer att fungera bra? Ett museum med ytor och konkreta framtidsplaner!

Museet finns i Malmö, och jag vet att många ser museet som "trean" efter OS-museet i Schweiz och Helsingfors.

Gör nu ÅNTLIGEN slag i saken och utlokalisera riksmuseet till Malmö. Ta kontakt, förhandla, genomför!

Med idrottshistoriska hälsningar Ulf R Johansson, journalist, Malmö

PS. Jag tillhör dem som tycker om Globen-placeringen. När man väl kom in, var det ett schlaraffenland som öppnades upp. Men jag inser också de ekonomiska realiteterna, vilka även de bör ge Malmö ett plus i sammanhanget.

MALMÖ UNIVERSITY

Malmö
University
Electronic
Publishing

Published with permission from

RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

<http://www.rf.se/>